

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-05-30

Diarienummer N164-0661/23

Handläggare Ingela Andersson

Telefon: 031 367 9461

E-post: ingela.andersson@socialcentrum.goteborg.se

Svar på remiss – promemorian Ökat statligt inflytande över statsbidraget till folkhögskolor och studieförbund

Förslag till beslut

Socialnämnden Centrum avstyrker Utbildningsdepartementets förslag om ökat statligt inflytande över statsbidrag till folkbildning, och hänvisar till de synpunkter som redovisas i tjänsteutlåtandet.

Socialnämnden Centrum översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till Utbildningsdepartementet.

Socialnämnden Centrum förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Utbildningsdepartementet har lämnat förslag på en ändring i lagen om överlämnande av förvaltningsuppgifter (1976:1046) för att öka det statliga inflytandet över statsbidrag till folkbildningen. Förslaget innebär att fördelningen av statsbidrag mellan folkhögskolor och studieförbund ska styras av staten, och inte av Folkbildningsrådet, som i nuläget.

Utbildningsdepartementet beskriver hur folkhögskolornas ekonomiska situation har förvärrats medan studieförbunden är väl rustade ekonomiskt. De skriver vidare att staten genom nuvarande fördelningssystem inte kan ta hänsyn till verksamheternas behov vid det aktuella tillfället, vilket de med den föreslagna förändringen skulle kunna. Ändringen kommer inte att innebära ökat statligt inflytande över verksamheternas innehåll.

Förvaltningens bedömning är att förändringen öppnar för en minskad finansiering till studieförbunden.

Förvaltningens bedömning är att både folkhögskolor och studieförbund bedriver värdefull verksamhet genom sina fria, flexibla och deltagarstyrda former. En minskning av finansiering till respektive område skulle sannolikt få negativa konsekvenser för deltagare och samhället i stort.

En statlig utredning om folkbildningspolitiken pågår sedan 2022 och ska redovisas till regeringen i februari 2024. Förvaltningen bedömer att frågan om statlig styrning bäst hanteras inom ramen för denna utredning.

Förvaltningen föreslår därför att nämnden avstyrker Utbildningsdepartementets förslag.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Utbildningsdepartementets förslag om ökad statlig styrning av medel till folkbildning innebär inte i sig en ekonomisk konsekvens för kommunen och dess invånare. Det framgår dock i remisskrivelsen att ett syfte med förändringen är att kunna flytta medel från studieförbunden till folkhögskolorna. Minskad finansiering till studieförbunden nationellt skulle innebära minskat anslag även för de lokala distrikten, vilket med stor sannolikhet skulle få en negativ ekonomisk konsekvens för studieförbundens verksamhet i Göteborg, och därmed för invånare i staden.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Studieförbunden har ett stort socialt värde, vilket beskrivs under rubriken förvaltningens bedömning nedan. Förslaget om ökad styrning som skickats på remiss har inte i sig en social dimension, men om en konsekvens av styrningen innebär minskad finansiering av studieförbunden kan det leda till att färre människor får möjlighet att ta del av den verksamhet som studieförbunden bedriver.

Samverkan

Samverkan har skett i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) 2023-06-13.

Bilagor

1. Utbildningsdepartementets promemoria *Ökat statligt inflytande över statsbidraget till folkhögskolor och studieförbund*

Ärendet

Nämnden har att svara på en remiss från Utbildningsdepartementet om ökat statligt inflytande över statsbidrag till folkbildningen.

Sista dag för remissvar är 26 juni 2023.

Beskrivning av ärendet

Folkbildningsrådet är en ideell organisation med tre medlemmar;

- Studieförbunden i samverkan som representerar studieförbund
- Sveriges kommuner och regioner som representerar de folkhögskolor som har regioner som huvudmän
- Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation som representerar folkhögskolor som har folkrörelser och andra organisationer som huvudmän

Staten har överlämnat förvaltningsuppgiften att fördela statsbidrag till folkbildningen till Folkbildningsrådet och till Studieförbundet SISU idrottsutbildarna för verksamhetsstöd till idrottens bildningsverksamhet. Det har skett genom bestämmelser i lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde.

Riksdagen beslutar årligen om ett ramanslag till folkbildningen. I regleringsbrevet för varje budgetår finns en särskild anslagspost som avser det belopp SISU får fördela till idrottens bildningsverksamhet. Folkbildningsrådet beslutar om hur den resterande summan ska fördelas mellan folkhögskolor och studieförbund.

Fördelningssystemet är enligt remisskrivelsen ett trubbigt instrument för styrning och fördelning av bidrag då staten är hänvisad till att utgå från folkbildningen som en helhet och inte kan ta hänsyn till verksamheternas behov vid det aktuella tillfället.

Efter en översyn av systemet för statens bidrag till folkbildningen har Utbildningsdepartementet lagt fram ett förslag att öka det statliga inflytandet över statsbidraget till folkhögskolor och studieförbund. Förslaget innebär att fördelningen mellan folkhögskolor å ena sidan och studieförbund å andra sidan bestäms av staten, och inte av Folkbildningsrådet. Förslaget innebär en ändring i lagen (1076:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde, samt en motsvarande ändring i förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen. Förslaget innebär inte ökat inflytande över innehållet i verksamheten, endast över fördelning mellan folkhögskolor och studieförbund.

Folkhögskolornas ekonomiska situation har enligt remisskrivelsen förvärrats under senare år, både på grund av pandemin och det försämrade ekonomiska läget i Sverige. Remisskrivelsen beskriver också hur delar av folkhögskolornas verksamhet vänder sig till en målgrupp med omfattande stödbehov, vilket är kostsamt för verksamheten, och att antalet platser minskat på grund av folkhögskolornas svårare ekonomiska situation.

Remisskrivelsen beskriver att studieförbunden är i en bättre ekonomisk position och väl rustade inför framtida verksamhet.

Sedan 2022 pågår en statlig utredning *Styrning och uppföljning av folkbildningen – vägval inför framtiden*. Utredningen ska bland annat undersöka behovet av att ändra

målet för folkbildningspolitiken och att ändra statens syften med stödet till folkbildningen samt analysera om nuvarande styrmodell och modell för fördelning av statsbidraget är ändamålsenlig. Den ska även utreda hur uppföljning, kontroll och granskning av folkbildningen säkerställs. Utredningen ska redovisas till regeringen senast den 19 februari 2024.

Socialnämnden Centrum har fått i uppdrag att för stadens räkning besvara remissen. Socialnämnden Centrum ansvarar för fördelningen av stadens bidrag till studieförbunden och har även uppdrag att fördela föreningsbidrag till civilsamhället inom det sociala området, samt inom stadsområde Centrum.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen föreslår att nämnden avstyrker förslaget, av två anledningar. Dels för de negativa konsekvenser förslaget riskerar att få på studieförbundens verksamhet, dels för att frågan bättre hanteras inom ramen för den pågående statliga utredningen om folkbildning som ska redovisas i februari 2024.

Remissen beskriver en förvärrad ekonomisk situation för folkhögskolorna medan den beskriver studieförbunden som bättre rustade och i en bättre ekonomisk position. Remissen pekar på att den statliga styrningen sannolikt kommer att premiera folkhögskolorna på bekostnad av studieförbunden.

”Olikheterna och de senaste årens särskilda statliga satsningar visar att det finns behov av att i större utsträckning kunna särskilja verksamheterna. Det bör således vara möjligt för staten att fördela statsbidrag riktat till de olika verksamheterna (sid 9 i bilaga 1).”

Förvaltningen bedömer att studieförbunden bedriver verksamhet som är av värde genom att deltagare får möjlighet att stärka sin bildning och sina sociala kontaktnät, och ta del av en omfattande kulturverksamhet. Förvaltningen bedömer att studieförbunden genom sin verksamhet bidrar till människors välbefinnande, hälsa och meningsfulla fritid.

Förvaltningen ser att studieförbunden även fyller en viktig roll för civilsamhället. Det sker både genom att fungera som civilsamhällets bildningsorgan, och genom att organisationer inom civilsamhället får tillgång till studieförbundens resurser bland annat i form av lokaler och kontaktytor. Studieförbunden utbildar även grupper och nätverk som har valt att stå utanför föreningslivet men som ändå vill bilda sig i en fråga.

Genom den kontakt som förvaltningen har med civilsamhället i staden framgår det att studieförbunden kompletterar stadens stödsystem och är en viktig möjliggörare för ett brett och aktivt civilsamhälle.

Förvaltningen bedömer också att folkhögskolorna fyller en viktig roll för sina deltagare och samhället i stort genom att erbjuda en mer flexibel och fri utbildningsform, som kan formas efter deltagares behov och förutsättningar. Förvaltningen uppfattar att folkhögskolornas behov av finansiering har ökat och att söktrycket är högre än vad folkhögskolorna kan möta. Däremot anser förvaltningen att detta behov bör mötas av utökad statligt stöd, och inte genom att minska studieförbundens finansiering.

Förvaltningen bedömer också att frågor om styrning och finansiering bäst omhändertas inom ramen för den pågående statliga utredningen om folkbildning.

På grund av de negativa konsekvenser förslaget riskerar att få för studieförbundens verksamhet, individuella deltagare och för civilsamhället i stort är förvaltningens bedömning att nämnden bör avstyrka Utbildningsdepartementets förslag.

Socialförvaltningen Centrum

Michael Ivarson
Förvaltningsdirektör